

Roman Łyczywek

Adwokatura Polska Anno Domini 1914

Palestra 38/5-6(437-438), 211-212

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Adwokatura Polska Anno Domini 1914

Niedawno obchodzono pod hasłem 75-lecia adwokatury polskiej rocznicę ogłoszenia pierwszego statutu palestry w Dzienniku Ustaw z podpisem Naczelnika Państwa, Józefa Piłsudskiego.

Chcąc zachować ścisłość, należałoby stwierdzić, że ogłoszenie dekretu nie było początkowym momentem działalności autonomicznej adwokatury polskiej, lecz raczej jej etapem końcowym, nadającym formę prawną faktom, które dojrzały już w poprzednich latach, a których najwyraźniejszym zaznaczeniem był zjazd adwokatury polskiej we Lwowie w czerwcu 1914 r., tuż przed wybuchem I wojny światowej.

Sytuacja adwokatury polskiej na przełomie wieku XIX i XX w poszczególnych zaborach była wysoce różna.

Adwokatura w zaborze austriackim posiadała w pełni rozwinięty samorząd, w którym decydującą rolę odgrywali adwokaci narodowości polskiej. W zaborze pruskim samorząd adwokacki istniał w warunkach typowych, jednakże możliwości wpływania na sprawy zawodu ze strony Polaków były wyraźnie ograniczone, chociaż liczba adwokatów-Polaków była zbliżona do liczby Niemców. Trzecią, dość liczną grupę narodowościową stanowili adwokaci-Żydzi.

Zupełnie odmiennie przedstawiała się sytuacja w Królestwie Kongresowym. Narodowościowo adwokatura w Królestwie była polska, a wielu bardzo wybitnych adwokatów-Polaków wykonywało praktykę poza Królestwem (Spasowicz, Babiński, Lednicki). Mimo to i wbrew wyraźnej ustawie, nie powołano na terenie Królestwa samorządu adwokackiego, wychodząc ze słusznego niewątpliwie przekonania, że samorząd taki stałby się ukrytą formą polskiej władzy publicznej.

Mimo tych zróżnicowanych warunków pracy, adwokaci polscy stale podkreślali swą odrębność i samodzielność. Jednym z przejawów tego stanowiska było uzależnienie przez adwokatów z Królestwa swego udziału w ogólnorosyjskim zjeździe adwokatury w Moskwie w r. 1905 od wyraźnego zaznaczenia przez zjazd, że uczestnicy z Królestwa będą stanowili odrębną grupę uczestników.

Najwięcej aktywności w tym kierunku rozwijali adwokaci polscy na terenie Galicji (b. zaboru austriackiego). Tu odbyło się na przełomie wieku kilka zjazdów adwokackich (względnie prawników i ekonomistów) z szerokim udziałem uczestników spoza Galicji. Tu

w r. 1911 powstał Związek Adwokatów Polskich, który stał się naczelną, ponadzaborową organizacją adwokatów polskich.

W ten sposób dojrzewała koncepcja szeroko pojętego zjazdu adwokatury. W pracach organizacyjnych takiego zjazdu brało udział wielu adwokatów, reprezentujących nie tylko tereny zaborcze, ale i wszystkie, również zamorskie, tereny, gdzie działali adwokaci-Polacy.

Zaplanowany w taki sposób zjazd odbył się w czerwcu 1914 r. we Lwowie, a przygotowywał go obszerny zespół organizatorów z adw. Antonim Dziedzielewiczem na czele.

Powszechność tego zjazdu z punktu widzenia planów i losów adwokatury zaznaczona została przez fakt, że na początku zjazdu przewidziano składanie sprawozdań z sytuacji adwokatury polskiej w poszczególnych zaborach. Sprawozdania takie złożyli z zaboru rosyjskiego adw. Stanisław Car (późniejszy minister sprawiedliwości i marszałek sejmu), a z zaboru pruskiego adw. Władysław Mieczkowski i adw. Marian Koszewski (późniejszy dziekan Izby Adwokackiej w Poznaniu).

Wprawdzie wybuch wojny światowej w bardzo krótkim czasie otworzył nowe horyzonty i doprowadził do innych rozwiązań, warto jednak podkreślić, że adwokatura polska dojrzewała do samodzielności własnym wysiłkiem i że nadanie temu form zgodnych z przepisami towarzyszyło jedynie osiągnięciom samej adwokatury.

Roman Łyczywek